

Katinka Knudsen och Lisa Englund trivs i kajakerna när vi passerar ön Björnåsen.

Vi fann en jättefin vindskyddad lägerplats på Lilla Brattholmen utanför Grebbestad.

SKÄRGÅRDSPÄRLA I VÄRLDSKLASS

SALTSTÄNKTA KLIPPOR AV RÖDSKIMRANDE BOHUSGRANIT, UNDERBARA SANDSTRÄNDER OCH ETT HAV SOM SJUDER AV LIV. DEN GAMLA BADORTEN GREBBESTAD ÄR SVERIGES SKALDJURSMETROPOL OCH ETT PARADIS FÖR KAJAKPADDLARE.

TEXT **LARS LARSSON** FOTO **DANIEL WARBERG**

Det var med stora förväntningar vi begav oss till Grebbestad. På Västsvenska turistrådets hemsida hade vi läst om ett paradiset för paddlare och i *Joakim Hermansons* utmärkta guidebok omtalas den närliggande Fjällbacka skärgård som "så mycket Bohuslän det blir". Med tanke på att Bohuslän av många anses vara Sveriges mecka för kajakpaddling säger det en hel del. På Turistrådets hemsida går de till och med så långt att de föreslår att Bohuslän kan ha den bästa kajakpaddlingen i världen.

Nu står jag äntligen här på Stora Måkholmen, i hjärtat av Bohuslän, och beundrar den öppna horisonten i väster. Vi passerade nyss genom det smala sundet mellan Stora och Lilla Klövskär. Den ljusa sandbotten i sundet får vattnets turkosgröna färg att framträda och ger en förtrollande fartkänsla när den kristallklara svishar förbi under oss, trots att vi bara ansträngningslöst glider över ytan. När man sedan kommer ut på andra sidan är det som att slå upp portarna till friheten. Öppet hav så långt ögat kan nå.

MARELD I HAMNEN

Dagen innan hade jag och *Daniel Warberg* anlänt med bil till Grebbestad. Sent på kvällen, strax före midnatt, rullar vi in söderifrån längs Strandvägen, med

den stora klippan som tornar över småbåtshamnen till höger om oss. Mitt emot, på andra sidan hamnen, ser vi ett ansenligt gult hus med ordet "Kajakcenter" i stora blå bokstäver över den upplysta fasaden. Det är det första som sticker ut bland bebyggelsen. En stund senare är vi inkvarterade i "Åsas flotte", en liten husflotte i småbåtshamnen som Kajakcenter hyr ut åt dem som behöver tak över huvudet innan sin utfärd.

Det är mörkt och lugnt när jag går ut på däck för att borsta tändarna. I bakgrunden hörs syrsor spela och ibland ackompanjeras förtöjningarnas knarrande av ljudliga kluckanden i vattnet. Efteråt sköljer jag munnen med vatten och spottar ut i det mörka havsvattnet. I samma ögonblick fortplantar sig det lilla stänket över vattenytan på ett mycket märkligt sätt.

– Vad var det där! utbrister jag förvånad till Daniel. Är det något i vattnet?

– Ja, jag såg det också. Vad kan det vara?

Vi tar upp lite vatten med händerna och skvätter ut det igen. Fenomenet upprepar sig. Min första tanke är att det kan vara småfisk eller något mystiskt sjödjur under den mörka ytan, men sen slår det mig att detta måste vara mareld. Det är små plankton i vattnet, genomskinliga och oftast mindre än en millime-

En utsökt fiskgryta med saffran och färska blåmusslor gör turen fulländad.

ter, som har en förmåga att skapa ljusutveckling. Det kallas bioluminiscens och finns även hos eldflugor och lysmaskar. I det dunkla ljuset uppfattar vi det som en rörelse i vattnet. Vi har upplevt vårt första möte med de märkliga organismerna som lever i havet, redan innan vi lagt i kajakerna.

MÖTE MED TORWMO

När vi vaknar, dagen därpå, står *Mats Torwmo* som driver kajakcentret, ute på bryggdäcket och ordnar för att öppna kajakbutikerna. Han är uppvuxen här i Grebbestad och kan skärgården som sin egen ficka. Vi är nyfikna på vad han har att säga om Grebbestad.

– Det är här uppe vi har ötåtheten, med mycket skyddade vatten, där man kan saxa sig fram även när det blåser. Det är idealiska förhållanden; inget tidvatten, inga strömmar, men mycket fina övernattningsplatser som man också får lov att använda, förklarar Mats på bred bohusdialekt.

Lägg därtill den fräscha anläggning som han själv byggt upp från grunden, med centralt läge i hamnen, så förstärker man att stället blivit populärt.

De följande två dagarna nyttjar vi sedan till tuff paddling i hög sjö uppe vid den ökända Tjurpannan, strax norr om Grebbestad, där vågorna bygger upp rejält på sydvästliga vindar. Därefter möter vi upp med några kompisar för att ge oss ut på tälttur. *Katinka Knudsen* och *Karin Liss* liftade med oss ner till västkusten för att besöka kompiserna *Lisa Englund*, i hennes stuga på Resö norr om Grebbestad. Nu ska alla tre tjejerna följa med oss på kajakpaddling. Lisa har paddlat en del sedan tidigare, men vare sig Katinka eller Karin har någonsin suttit i en havskajak. Det är upplagt för en spännande tur.

Snart sitter vi alla fem i lastade kajaker på väg ut mot Grebbestads skärgård. Strax före Stora Manholmen möter vi en segelbåt på väg in mot hamnen. Under högsäsong är båttrafiken något man måste vara speciellt uppmärksam på. Under hela juli och ett par veckor in i augusti är det trångt på farlederna och turisterna flockas i området. Då kan det också bli trångt bland kajakpaddlarna på de populäraste tältplatserna. Företrar man lugn och avskildhet gör man med fördel som vi och undviker denna period. Vädret är ofta lika bra både före och efter.

SPÅR AV HISTORIEN

När vi passerar Stora Manholmen noterar vi ett kors framför en liten inhägnad. Det är en gammal kolera-kyrkogård från 1800-talet som påminner om den fansansfulla smittan som då drabbade Sverige. Kyrkogården kom i bruk igen sommaren 1916, då många lik från tyska och brittiska sjömän flöt iland efter Skagerrakslaget, det största sjöslaget under första världskriget, där 9 000 män miste sina liv under två fruktansvärda dygn.

Det är varmt och solen glittrar i vattnet när vi fortsätter vår paddling i sydlig riktning längs Otteröns ost-sida. Det är den största ön i området och eftersom den har ett naturreservat får du inte campa här. Däremot kan du stiga i land och gå på strövtåg i den varierande miljön, med rik växtlighet och många orkidéarter. Ön är också känd för att Evert Taube bodde här sommaren 1954 och lät sig inspireras till att skapa visorna ”En solig morgon” och ”Så länge skutan kan gå”.

Liksom många andra öar i området bär Otterön spår efter den omfattande stenindustrin, kring sekelskiftet 1900, som vid sin kulmen sysselsatte 7 000 personer. Framförallt bröts den berömda Bohusgraniten vars karaktäristiska rödrosa färg ofta ses lysa vackert i kvällssolen.

Vi paddlar vidare söderut mot Björnåsen, en avlång klippö med mängder av stenrosen på toppen och längs med åsryggen. Vad fyller de för syften? undrar vi, men våra funderingar förblir obesvarade. Troligtvis är de uppförda av turister med överskottsenergi. Det finns också andra mystiska stensättningar i området. På Stora Måholmen som vi tidigare besökt, ett par kilometer västerut, finns en stor stenlabyrint som består av ett antal cirklar som utgår ifrån en korsformad kärna. Liknande formationer har hittats ändå från Kreta till Ishavet och de har ofta en omkrets på cirka tio meter. Labyrinterna brukar kallas Trollringar, men syftet med dem har inte säkert kunnat fastställas av arkeologer.

FISKGRYTA I SOLNEDGÅNGEN

Eftersom vi gav oss iväg sent på eftermiddagen börjar det bli dags att hitta en fin lägerplats att övernatta på. I området finns många bra alternativ; Stora och Lilla Brattholmen eller söder om dem, Ormudden på Musöns nordsida. Vi tar sikte på Lilla Brattholmen. Här finns fyra olika sandstränder att gå iland på i olika väderstreck. På den västra delen av ön finns en skyddad och fin, rymlig tältplats som utgörs av en rektangulär sänka mellan klipporna med plant gräs som underlag. Det blåser en god bris och när vi burit upp all utrustning från kajakerna har solen redan hunnit dala betydligt. Innan den försvinner vill vi ha middagen klar.

Grebbestad brukar kallas Sveriges skaldjursmetropol eftersom det ingen annanstans i landet landas så mycket ostron, räkor, kräftor, hummer och musslor. En fulländad tur i denna skärgård bör därför innehålla den utsökta smakupplevelse havets egna delikatesser ger. Jag och Daniel har tidigare under dagen inhandlat färsk fisk, blåmusslor, räkor samt en frisk Sauvignon Blanc. I en kamp mot klockan tillreder han och Katinka nu en fantastisk fiskgryta med saffran och blåmusslor som vi kan avnjuta precis i solnedgången. Sällan smakar mat så bra som när den är tillagad på friluftskök och avnjuten på en slät granithäll i skärgården.

Som godnattsaga berättades i tältet spökhistorien om Vita frun, som går igen i skärgården utanför Fjällbacka.

Efter att solen försvunnit bakom horisonten färgas den klara himlen alldeles rosa och Björnåsens kolsvarta silhuett med höga stenrosen avtecknar sig knivskarp mot himlen. Det blåser friskt och byxorna fladdrar kring benen. Vi söker lä bakom klippan vid tälten. Snart börjar stjärnorna visa sig på himlen och tillsammans filosoferar vi kring havet, skärgården och dagens tur.

STJÄRNFALL OCH BETRAKTELSE

Trots våra olika bakgrunder verkar vi alla dela samma fascination för vatten. Katinka är uppväxt vid havet utanför Oslo och berättar att hon känner en stark längtan till hav trots att hon tillbringar väldigt mycket tid vid inlandsvattnet.

– Jag älskar öppenheten och frihetskänslan. Man kan dra många paralleller till fjällen, helt plötsligt kan man få luft, vidder och horisonter. Det är svårt att få samma känsla vid en liten älv eller en sjö, förklarar hon med längtansfull röst.

Till vardags tävlar hon i telemarkskidåkning och tillhör världseliten. Lisa, som också är landslagsåkare i telemark, har vistats här i trakten varenda sommar sedan hon var liten. Familjen äger ett sommarhus på Resö, norr om Grebbestad.

– Trots att jag varit här tidigare och allt är bekant så är det alltid samma sak när jag kommer ut till Resö och skärgården. Det är som att jag ser det på nytt och jag förvånas varje gång över att det är så härligt och vackert,

säger Lisa, med strålade ögon.

Medan pratar försvinner de sista återspeglingsarna av solljuset och det är bara månen och stjärnorna som lyser över oss. Vi är mitt inne i konversationen när vi plötsligt blir avbrutna.

– Där! ropar Lisa och pekar upp mot himlen.

Trots att min uppmärksamhet låg åt ett helt annat håll hinner jag vrida på huvudet och se den fallande stjärnan, med sin långa vita svans, som ligger kvar på hornhinnan i flera sekunder.

– Det där var det fetaste stjärnfallet jag har sett, säger Daniel och bara gapar.

Jag såg ett liknande stjärnfall förra året och trots att den önskning jag då gjorde inte har infriats, önskar jag inombords samma sak innerligt ännu en gång.

VITA FRUN PÅ BRATTHOLMEN

Natten är snart över oss och det är dags att sova, men vi kommer överens om att jag ska berätta en spökhistoria för tjejerna innan de lägger sig. Vi kryper in i tältet och jag drar mig till minnes berättelsen om en gengångare som kallas Vita frun, ur en bok som Mats på Kajakcentret visat mig. Denna sägen berättar om ett skepp på väg att förlisa under svåra förhållanden utanför Fjällbacka. I ett desperat försök att rädda sin älskade dotter, sätter kaptenen ut henne i en livbåt tillsammans med pengar och dyrbarheter, med förhoppningen om att hon ska överleva och bli hittad. →

»SNART VISAR SIG STJÄRNOVA PÅ DEN SVARTNANDE HIMLEN OCH VI FILOSOFERAR KRING HAVET, SKÄRGÅRDEN OCH DAGENS TUR.«

Lisa och Karin njuter av skärgårdens skönhet efter ett magiskt morgondopp på Lilla Brattholmen.

LARS LARSSON

Karin Liss fick se Grebbestads skärgård från dess bästa sida under sin premiärtur i havskajak.

RESA HIT

Med bil 49 mil från Stockholm och 14 mil från Göteborg. Med tåg åker du till Tanums station och därifrån buss sju kilometer till Grebbestad.

BOENDE

Grebbestadsfjordens camping, 0525-612 11, grebbestadsfjorden.com
Grebbestads vandrarhem, 0525-614 14, grebbestadsvandrarhem.se
Fjällbacka Valö vandrarhem, 0525-31 234, fjallbackavallo.se
Åsas flotte på Kajakcenter, 0525-109 30, kajakcenter.com

MAT

Greby's Skaldjursrestaurang, 0525-140 00, grebys.se
Restaurang Q skär, 0525-617 18, qskar.se

KAJAKUTHYRNING

Kajakcenter i Grebbestad, 0525-109 30, kajakcenter.com

MER INFO

Destination Grebbestad, grebbestad.se
Fjällbacka, fjallbacka.com

Mot alla odds lyckas kaptenen själv överleva stormen och han får snart reda på att dottern också återfunnits. Men när de som fann henne såg alla pengar omkring henne, dödade de henne och tog allt. De till och med högg av fingrarna för att kunna stjäla hennes ringar. När kaptenen fick höra detta blev han galen av sorg. Den unga kvinnan begravdes sedan på samma ö som hennes kropp återfanns, precis på den gräsplätt där våra tält nu står, på Lilla Brattholmen.

Mot förmodan sover vi gott under natten, utan att bli hemsökta av Vita frun. Det kanske också har sin förklaring i vädret, under natten mojar vinden och Vita frun visar sig enbart som en varning för sjöfarare när det är storm och oväder på ingång. Å andra sidan modifierade jag också spökhistorien en aning när jag återberättade den för mina vänner. I den officiella versionen ligger Vita frun begravd på ön Getryggen många kilometer härifrån. Men det blev mer spännande i tältet med min version.

SPEGELBLANKT MORGONDOPP

På morgonen vaknar vi av att det är outhärdligt varmt i tälten. När vi drar undan tältduken skiner solen från en klarblå himmel och havet ligger spegelblankt. Det är helt otroligt hur annorlunda havet kan se ut och hur snabbt det kan förändras. För bara två dagar sedan kastades jag och min kajak iväg som en vante, av den kanske våldsammaste våg jag träffats av, när vi paddlade vid Tjurpannan, bara några kilometer längre norrut. Vattenkaskaderna slog säkert tio meter upp i luften. Och nu kan vi njuta av fantastiskt sommarväder och perfekt nybörjarpaddling. För mig är det dessa oerhörda kontraster som gör att jag verkligen älskar kajakpaddling.

Den spegelblanka havsytan ser så förförisk ut att vi inte kan motstå ett uppfriskande morgondopp innan vi åter frukost, packar och gör oss redo för avfärd mot nya äventyr. Framför oss i söder ligger Fjällbackas skärgård och väntar på att utforskas. Öriket är ett smörgåsbord

av intressanta historiska platser och en förtrolande vacker natur. Du kan till exempel paddla förbi superstjärnan Ingrid Bergmans sommarhus på Dannholmen eller besöka mor Abelas krog på Florö, där det under den sista stora sillperioden i slutet av 1800-talet flödade mer brännvin än någon annan stans i regionen. Vi njuter av ännu en dag med stillsam paddling i den underbara skärgården innan det blir dags att ta farväl.

Är då kajakpaddlingen i Bohusläns skärgård bäst i världen? Västsvenska turistrådet antyder ju det, men några motfrågor infinner sig ändå. Bäst på vad och för vem? Ja, handlar det om tillgänglighet, öriktighet och stor biologisk mångfald i en vänlig havsmiljö, något som passar bredden av mindre erfarna paddlare, då är jag faktiskt beredd att satsa några kulor på Grebbestad och Fjällbacka. Men alla uppskattar vi ju olika egenskaper. För egen del kan jag bara säga att jag tycker att området är helt fantastiskt. Och för din del? Det finns bara ett sätt att avgöra det. Kom hit.

TURFÖRSLAG - GREBBESTAD OCH FJÄLLBACKA

Utgångspunkt Kajakcenter i Grebbestad eller med egen kajak stranden i södra änden av samhället.

Guidebok "Paddla kajak i Bohuslän" av Joakim Hermanson, Calazo Förlag

Karta Norra Bohuslän, 1:50 000, i tyvek, Calazo Förlag

Tidsåtgång 2-3 dagar

Längd 40 kilometer

Beskrivning Detta är den kanske populäraste helgturen med utgångspunkt från Grebbestad och kan varieras på flera olika sätt. Du anländer på fredag kväll och paddlar ut till exempelvis Brattholmen, Musö eller Stora Måholmen och övernattar där. Sedan har du en heldag på dig att ta dig ner till turens sydligaste del utanför Fjällbacka, där populära övernattningsöar är exempelvis Trinisla, Getryggen, Gluppö eller Längeskär. Om det är blåsigt är Porsholmen ett säkert kort, där finns det skyddade vikar i alla väderstreck. Den tredje dagen paddlar du tillbaka norrut upp till Grebbestad.